— Не можна,— похмуро сказав вартовий.

— Чому? — спитав я.

— Тому що заборонено.

— Чому заборонено?

— Тому що заборонено. Розумієш, пацієнтам виходити заборонено.

— Але ж я поранений! — гордо заявив я.

Вартовий зневажливо подивився на мене.

— Тебе, мабуть, поранено вперше, а то б ти знав, що поранені — також пацієнти. Ну, а тепер іди звідси.

Але я ніяк не міг цього збагнути.

— Та зрозумій же,— наполягав я,— мені треба тільки купити тістечка.

Я показав на вулицю, де, незважаючи на заметіль, стояла маленька, гарнесенька російська дівчинка й продавала тістечка.

— Зараз же забирайся звідси!

Сніг повільно падав у величезні калюжі на чорному шкільному дворі; а дівчинка стояла й раз у раз терпляче повторювала кволим голоском:

— Тістечка... Тістечка...

— Слухай,— сказав я вартовому,— тоді впусти її сюди, бо в мене вже слина тече.

— Впускати цивільних заборонено.

— Дивак ти,— сказав я,— дитина — вона ж і є дитина.

Він знову зневажливо подивився на мене.

— А хіба діти — не цивільні, га?

Ну хоч ґвалт кричи!.. Безлюдна, похмура вулиця вкуталася в снігове покривало. Дівчинка стояла самотньо, раз у раз повторюючи: "Тістечка...",— дарма що поблизу не було жодного перехожого.

Я вже хотів був узяти й прослизнути повз вартового, але він схопив мене за рукав і люто гримнув:

— Негайно забирайся геть, а то покличу фельдфебеля!

— Тварюка ти! — розлючено кинув я.

— Авжеж! — задоволено сказав вартовий. — Той, хто сумлінно виконує свої обов'язки, у вашому розумінні — тварюка.

Я ще з півхвилини постояв у сніговому заметі, спостерігаючи, як лапатий сніг перетворюється в грязюку; все шкільне подвір'я було в калюжах, а між ними лежали маленькі й білі, мов цукрова пудра, острівці.

Раптом я побачив, як дівчинка підморгнула мені і вдавано байдужно пішла вздовж вулиці. Я рушив за нею з внутрішнього боку кам'яного муру.

"Чорт,— промайнуло в мене,— невже я справді пацієнт?"

І тут я помітив у мурі поруч із туалетом дірку, а перед діркою стояла дівчинка з кошиком. Вартовий нас побачити тут не міг. "Нехай фюрер винагороджує твою службову ревність",— подумав я.

Тістечка мали дуже привабливий вигляд; це були мигдалеві й бісквітно-кремові скибочки, дріжджові кренделі та горіхові косинці, що лисніли від олії.

— Скільки вони коштують? — спитав я в дівчинки.

Вона всміхнулася, простягла мені кошика й промовила своїм тихим голоском:

— Три з половиною марки.

— Одне?

— Так,— кивнула головою дівчинка.

Сніг падав на її гарні біляві коси, припудрюючи їх дрібним сріблястим пилом; її усмішка просто зачаровувала. Похмура вулиця позад неї була безлюдна, весь світ здавався вимерлим...

Я взяв із кошика один дріжджовий крендель і покуштував його. Він був із мигдалем та горіхом, і я подумав, що через це тістечка й коштують так дорого.

Дівчинка всміхнулася.

— Смачно? — спитала вона.

У відповідь я тільки кивнув головою. Мені було не холодно. На голові я мав товсту пов'язку, і вигляд у мене був, як у Теодора Кернера[1]. Я відкусив ще й шматочок бісквітно-кремового тістечка і з насолодою відчував, як воно повільно тане в роті. І знов у роті в мене потекла слина...

— Давай,— сказав я тихо,— беру всі. Скільки їх у тебе?

Вона почала обережно рахувати невеличким, тоненьким, трохи брудним вказівним пальцем тістечка, а я тим часом проковтнув горіховий косинець. Було дуже тихо, мені здавалося, ніби я чую навіть м'яке шурхотіння сніжинок, що падали на землю. Дівчинка рахувала дуже повільно, кілька разів збивалась, і я, спокійно спостерігаючи за нею, з'їв ще два тістечка. Раптом вона підвела очі і злякано подивилася на мене; здавалося, зіниці в неї ось-ось викотяться, голубуваті білки її очей нагадували кольором збиране молоко. Мала прощебетала мені щось по-російському, але я, всміхнувшись, тільки знизав плечима. Тоді вона нахилилась і брудним пальчиком написала на снігу "45". Я додав до цього числа ще п'ять тістечок, які з'їв, і спитав:

— А кошика ти мені теж даси, га?

Вона кивнула головою і обережно подала в дірку кошик, а я простяг їй дві купюри по сто марок. Грошей у нас було багато; за шинель росіяни платили сімсот марок, а ми три місяці не бачили нічого, крім бруду, крові, повій та грошей...

— Приходь завтра знову, добре? — сказав я тихо, але дівчинка мене вже не слухала — вона швидко побігла геть. Я вистромив голову в дірку і сумно подивився на всі боки. Але за нею вже й слід прохолов. Я побачив тільки тиху російську вулицю, похмуру й геть безлюдну; будинки з плескатими дахами помалу припорошував сніг. Довго я простояв так, схожий на тварину, що сумними очима дивиться із свого загону, й аж коли шия в мене почала терпнути, вийняв голову з дірки.

Аж тепер я відчув, що з туалета в кутку подвір'я несе гидким смородом; невеличкі гарненькі тістечка вкрилися, мов глазур'ю, тонким шаром снігу. Я стомлено взяв кошика й пішов до будинку; мені не було холодно, адже вигляд я мав, як у Теодора Кернера, і міг би простояти на снігу ще цілу годину. Я пішов, бо мені треба було кудись іти. Адже треба кудись іти, треба... Кудись треба йти, навіть якщо ти поранений у чужій, чорній, похмурій країні...

[1] Німецький поет-романтик початку XIX ст., учасник визвольної війни 1813 р. проти Наполеона.